

תוכן העניינים

חברון: הגבלות גישה בצד אלימות גוברת פוגעות עוד יותר בתנאי החיים.....	3
מכשולי תנועה בירושלים המזרחית משבשים גישה לשירותים, למרות הקלות שהוחלו לאחרונה.....	5
ארגונים שותפים לכווח המשימה לענייני הגנה מספקים מענה לצרכים הנובעים מן ההסלמה באלימות.....	7
נמשכות הריסות הבתים לשם ענישה.....	9
עלייה בהפניות לטיפול רפואי מחוץ לעזה, במקביל לירידה בשיעור האישורים של היתרי יציאה.....	11

דגשים מרכזיים

- העיר חברון: הגבלות תנועה מוגברות בצד האלימות הגוברת פוגעות בגישה לשירותים בסיסיים ולמקורות מחיה.
- נמשכות הריסות לשם ענישה: יותר ממאה מבני משפחותיהם ושכניהם של חשודים בביצוע מתקפות נעקרו בכפייה.
- עלייה חדה בהפניות לטיפול רפואי מחוץ לעזה, בצד ירידה בשיעור האישורים של היתרי יציאה.

סקירה כללית

מוקד ההסלמה באלימות, שהחלה בחודש אוקטובר, עבר בחודש נובמבר לנפת חברון, ובפרט לעיר חברון. חששות בתחום ההגנה נותרו בעינם: אזרחים ישראלים המותקפים על ידי יחידים פלסטינים שאינם מסונפים לארגון כלשהו, ושימוש מופרז בכוח שעושים כוחות ישראלים נגד מבצעי מתקפות, מבצעי מתקפות לכאורה ומפגינים. ניכר גידול מדאיג במתקפות ובמתקפות לכאורה (בעיקר אירועי דקירה) שמבצעים נערים ונערות פלסטינים, חלקם בני 11, ש־15 מהם נהרגו מאז אוקטובר, אירועים שבמקרים מסוימים עוררו חששות בדבר הוצאה להורג בלא משפט.¹ העימותים לאורך גבול עזה עם ישראל נמשכו אמנם, אך תדירותם ועצימותם ירדו. בחודשיים שחלפו מאז תחילת ההסלמה הנוכחית נהרגו ברחבי השטח הפלסטיני הכבוש וישראל 103 פלסטינים ו־17 ישראלים, ו־11,299 פלסטינים ו־182 ישראלים נפצעו.²

בירושלים המזרחית הוסרו בהדרגה במהלך חודש דצמבר כ־60% מהמחסומים וחסימי הדרכים, צעד שהשיב את המצב הנורמלי על כנו בשלוש מבין תשע שכונות. עם זאת, כמה מהשכונות שבהן נותרו מכשולי סגר, כמו עיסאווייה וראס אל־עמוד, עדיין סובלות מפגיעה קשה.

המדיניות הישראלית של הקמה והרחבה של התנחלויות בלתי חוקיות בלב המרקם העירוני משותפת לחברון ולירושלים המזרחית. מדיניות זו יוצרת מתיחות וגורמת להטלת אמצעים מגבילים על תושבים פלסטינים. בירושלים המזרחית, לאחר רגיעה שנמשכה כשנה, הודיעו החודש הרשויות הישראליות על הוצאות מכרזים לבניית מאות יחידות דיור חדשות בהתנחלות רמת שלמה.

הריסות לשם ענישה המתמקדות בבתי משפחותיהם של פלסטינים החשודים בביצוע מתקפות נגד ישראלים ב־2014 ו־2015 נמשכו, מאז חידושן בחודש שעבר. כתוצאה, מאז תחילת אוקטובר נעקרו יותר ממאה פלסטינים, מחציתם ילדים, ונותרו חסרי בית. רבע נוסף מן העקורים לא היו בני משפחה של חשודים כלשהם בביצוע מתקפות, אלא

נתונים לחודש נובמבר 2015

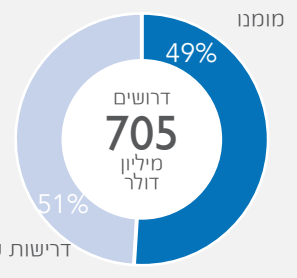
33	אזרחים פלסטינים שנהרגו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
3,841	אזרחים פלסטינים שנפצעו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
9	ישראלים שנהרגו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
50	ישראלים שנפצעו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
47	מבנים שנהרסו בגדה המערבית
118	בני אדם שנעקרו בגדה המערבית

תוכנית המענה האסטרטגית

2015

705 מיליון דרושים (דולר ארה"ב)

45.9% מומנו

דרישות שלא נענו

התגוררו בבתים הצמודים לבתיהם, שניזקו קשות. המתאם ההומניטרי לשטח הפלסטיני הכבוש, רוברט פייפר, קרא לשים קץ להריסות לשם ענישה, הגורמות לסבל שלא לצורך והנן בלתי חוקיות מתוקף המשפט הבינלאומי.

החודש נצפה גם לחץ גובר על קהילות כגיעות של בדואים ורועים בשטח C, לרבות הריסה או איום בהריסה של בתים ומבני מחיה שנבנו בלא היתר, ואימונים צבאיים חוזרים ונשנים שהצריכו עקירות זמניות. בקהילת רועים אחת (אליחדידיה) החרמו הרשויות הישראליות אוהלי חירום שניתנו על ידי סוכנויות הומניטריות למשפחות שבתיהן נהרסו.

בתדרוך שנתן למועצת הביטחון הדגיש המתאם מיוחד מטעם האו"ם לתהליך השלום במזרח התיכון, ניקולאי מלדנוב, את הצורך הדחוף בכך שמנהיגי שני הצדדים ינקטו צעדים להפוך את מגמת ההסלמה באלימות, לרבות הפסקת ההסתה, הסרת כמה מההגבלות שנזכרו לעיל והימנעות משימוש מופרז בכוח. כן הוסיף המתאם, "אם ברצוננו להפיח תקווה מחודשת, הרי שיש לבטל את המציאות שבה מתהווה והולכת בגדה המערבית הכבושה מדינת מתנחלים."

ובינתיים, פעולות הומניטריות והגנתיות יכולות להקל את סבלם של מי שהכגיעה בהם היא הקשה ביותר. ככוח הכובש, ישראל חייבת להימנע מלשבש פעולות כאלה ועליה לאפשר את יישומן.³

חברון: הגבלות גישה בצד אלימות גוברת פוגעות עוד יותר בתנאי החיים

מאז תחילת ההסלמה הנוכחית באלימות, תועד בעיר חברון המספר הגבוה ביותר של הרוגים פלסטינים במקום יחיד, כשבמקום השני מצויה ירושלים המזרחית. בתגובה על התסיסה הכבידו הרשויות הישראליות את ההגבלות על תנועת פלסטינים אל העיר, בתוך העיר וממנה החוצה, וחידשו את נוהג ההריסות לשם ענישה. צעדים אלה כגעו בגישה לשירותים ולמקורות מחיה ועוררו חששות בדבר עקירה בכפייה אפשרית של תושבים. ארגונים לזכויות האדם הביעו חשש כי אופיין הגורף של הגבלות התנועה מהווה צורה של ענישה קולקטיבית, שהמשפט הבינלאומי אוסר עליה.⁴

אלימות ועימותים

במשך החודשים אוקטובר ונובמבר נהרגו בעיר חברון בידי כוחות ישראליים ומתנחלים בסך הכול 18 פלסטינים, ארבעה מהם ילדים. 811 פלסטינים נוספים, בהם 321 ילדים, נפצעו. נתונים אלה מהווים 23% מכלל ההרוגים ו-8% מכלל הפצועים שתועדו במשך תקופה זו בגדה המערבית כולה.

15 מההרוגים ביצעו או ביצעו לכאורה מתקפות נגד כוחות ישראליים ומתנחלים בעיר (בעיקר אירועי דקירה או ניסיונות דקירה), שבהן נהרג ישראלי אחד ושישה אחרים נפצעו. הנסיבות סביב רוב האירועים הללו נותרו שנויות במחלוקת, ויש חששות בדבר שימוש מופרז בכוח והרג שלא כחוק במקרים שבהם לא ברור כי בעת האירוע היווה האדם שנורה סיכון מידי לחיים.⁵

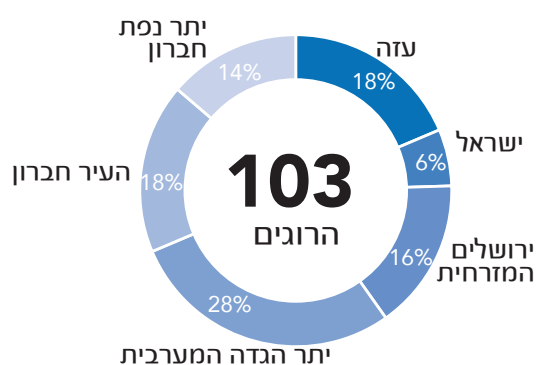
מקור: בסיס הנתונים לענייני הגנה על אזרחים של משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים

רוב הפגיעות בפלסטינים תועדו במהלך הפגנות, והעימותים הנלווים אליהן בין תושבים לכוחות ישראליים: 27% מהפצועים נפגעו מתחמושת חיה.

בחדשים אוקטובר ונובמבר 2015 חל גידול בולט באלימות מתנחלים בעיר ובנפת חברון: לפחות 61 מתקפות שבהן נפצעו פלסטינים או נגרם נזק לרכושם. על פי דיווחים, כמה מהמתקפות הללו התרחשו בנוכחות חיילים ישראליים, שנמנעו מלהתערב.

בתקופה זו גבר גם הלחץ על מתנדבים ואנשי סגל של ארגונים בינלאומיים המספקים נוכחות הגנתית בעיר חברון (ראו מאמר על המענה של כוח המשימה לענייני הגנה).

הרוגים פלסטינים אוק' - נוב' 2015

ארגונים לזכויות אדם הביעו חשש כי הגבלות התנועה בעיר חברון מהוות צורה של ענישה קולקטיבית, שהמשפט הבינלאומי אוסר עליה

הגבלות גישה

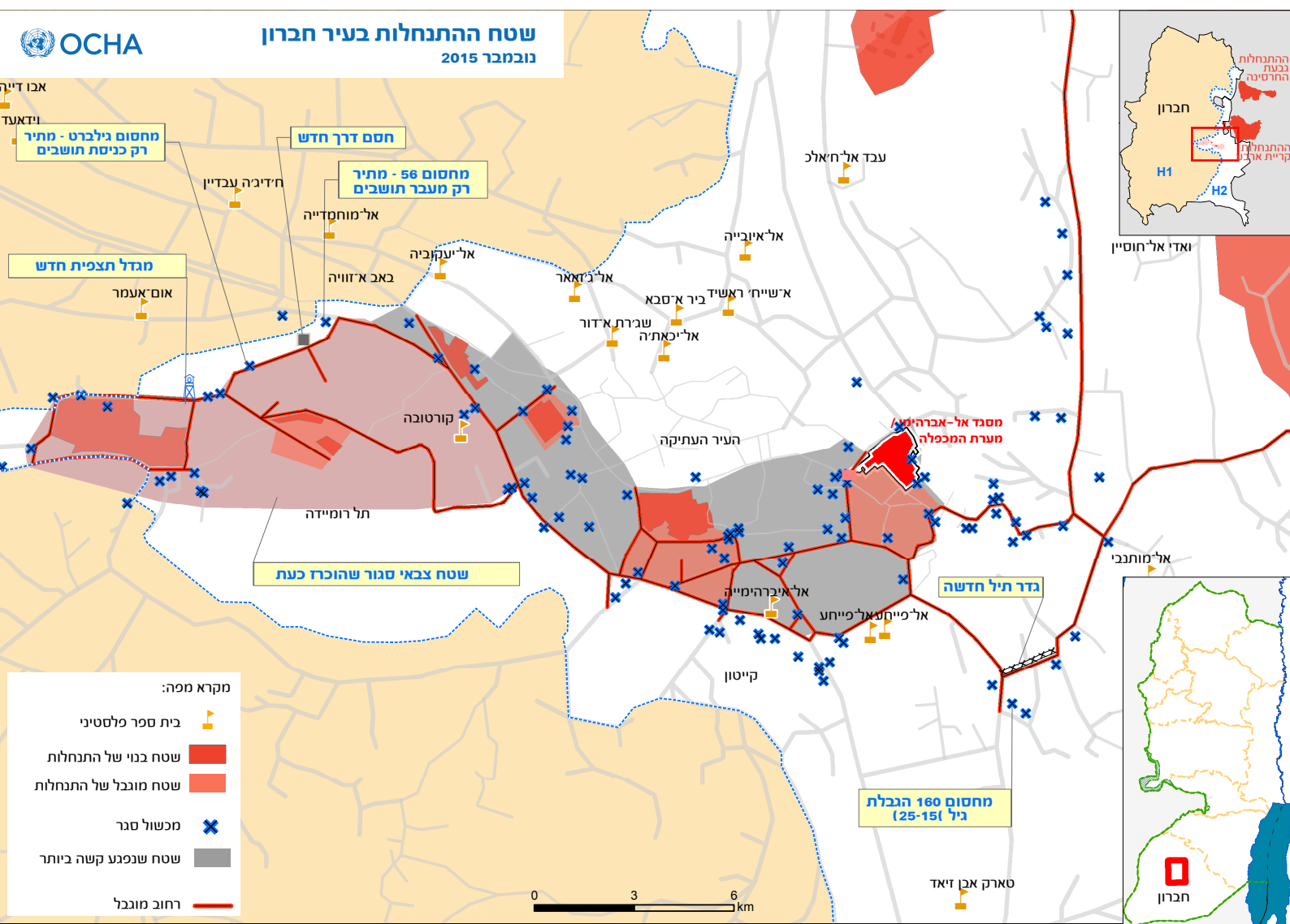
מאז תחילת נובמבר 2015 חסמו כוחות ישראליים לסירוגין שלושה מכבישי הגישה הראשיים המובילים אל העיר חברון. כשערוצי התנועה הללו היו פתוחים, חלשו מחסומים צבאיים על הגישה דרכם. במחסומים נבדקות תעודות ובכלי הרכב נערך חיפוש, עובדה היוצרת תורים ארוכים ועיכובים ממושכים. הגבלות אלה אילצו את תושבי חברון ועשרות עיירות וכפרים סמוכים לנסוע למרחקים ארוכים בדרכים עוקפות כדי להגיע לבתיהם, לשירותים ולמקומות עבודתם בתוך העיר.

בתוך העיר עצמה הוקמו חמש התנחלויות, בשטח הנתון לשליטתו הישירה של הצבא הישראלי (H2). ב־15 השנים האחרונות הופרד שטח ההתנחלות מיתר העיר בכ־95 מכוילים פיסיים, בהם 19 מחסומים מאוישים בקביעות. השטח כולל את מרבית העיר העתיקה של חברון ו־6,000 פלסטינים מתגוררים בו לצד כמה מאות מתנחלים.⁶

מאז אמצע אוקטובר 2015 בודד עוד יותר שטח ההתנחלות מיתר העיר, באמצעות גדר תיל חדשה ובלוקים מבטון, שהוצבו כדי לתעל תנועת הולכי רגל פלסטינים דרך אחד המחסומים המאוישים (ראו מפה להלן). הבידוק והחיפוש על גופם של הולכי הרגל הפלסטינים הוחמרו במידה ניכרת.

שניים מהמחסומים הללו חולשים על הגישה לשכונת תל רומיידה, שבה גרות כמאה משפחות פלסטיניות, ואשר הגישה אליה מותרת רק לתושבים פלסטינים שנרשמו מראש

שטח ההתנחלות בחברון בודד עוד יותר מיתר העיר מאז אמצע אוקטובר 2015, באמצעות גדר תיל חדשה ובלוקים מבטון, שהוצבו כדי לתעל תנועת הולכי רגל פלסטינים דרך אחד המחסומים המאווישים.

אצל הרשויות הישראליות. מחסום אחר אוסר על הגישה של פלסטינים בגילים שבין 15 ל-25 שאינם תושבי האזור המוגבל. דיווחים ראשוניים מצביעים על כך שבאזורים שנפגעו קשה ביותר אילצו הגבלות אלו מספר משפחות לעזוב את בתיהן ולעבור להתגורר במקום אחר.

הפגיעה בבתי ספר

מדאיגה במיוחד הפגיעה שפוגעות האלימות והגבלות הגישה בבתי ספר. לדברי משרד החינוך הפלסטיני, 4,200 ילדים (2,481 בנים ו-1,719 בנות) הלומדים ב-15 בתי ספר בעיר נאלצים לחצות לפחות מחסום אחד ולעבור בידוק וחיפוש כדי להגיע לבית הספר. אחד מבתי הספר שהפגיעה בהם היא הקשה ביותר הוא בית הספר קורטובה; כדי להגיע אליו, נאלצים 130 ילדים ו-20 אנשי הסגל לעבור בשני מחסומים (גילברט ומחסום 56). אלה שניים מהמחסומים המגבילים ביותר, שבהם התרחשו שישה אירועי דקירה (דקירות או ניסיונות דקירה) נגד כוחות ישראליים המוצבים במקומות אלה, אשר כולם הסתיימו בהרג הדוקר.

תפקודם של כל אחד מ-15 בתי הספר הללו נפגע במידות משתנות מאז תחילת אוקטובר, בעיקר בשל עיכובים והפגיעה הפסיכולוגית בתלמידים ובאנשי הסגל. בנוסף, בכמה מבתי הספר שובש מהלך השיעורים בשל עימותים תכופים הפורצים בקרבתם, שגרמו לחדירת גז מדמיע אל מבני בתי הספר. לדברי משרד החינוך, בארבע הזדמנויות בחודש אוקטובר ערכו כוחות ישראליים פשיטות בבתי ספר ועצרו מספר ילדים שהואשמו ביידוי אבנים.

מכשולי תנועה בירושלים המזרחית משבשים גישה לשירותים, למרות הקלות שהוחלו לאחרונה

בעקבות החלטה שאימץ הקבינט הביטחוני הישראלי ב-14 באוקטובר 2015, על מנת לטפל בגל האלימות, החלו כוחות ישראליים לחסום כמה מעורקי התנועה העיקריים המובילים אל שכונות פלסטיניות בירושלים המזרחית ומתוכן. תוך שבוע הוצבו בסך הכול 41 מכשולים, הכוללים 23 בלוקים מבטון, תלולית עפר אחת ו-17 מחסומים.

הגבלות אלה פגעו ישירות בחופש התנועה של תשע שכונות פלסטיניות, שאוכלוסייתן מונה על פי הערכות 138 אלף נפש, שהם יותר מ-40% מן האוכלוסייה הפלסטינית של ירושלים המזרחית. נתון זה אינו כולל את תושביהם של אזורים מוניציפליים הממוקמים בין גדר ההפרדה לקו הירוק, הנאלצים לחצות מחסומים שהיו קיימים עוד קודם לכן כדי להגיע לחלקים אחרים של ירושלים.

4,200 ילדים הלומדים ב-15 בתי ספר ברחבי העיר חברון נאלצים לחצות לפחות מחסום אחד ולעבור בידוק וחיפוש כדי להגיע לבית הספר.

נוהלי החיפוש והבידוק במחסומים החדשים, שרובם מאוישים בשוטרי משמר הגבול הישראלי, גרמו לתורים ארוכים ולעיכובים ושיבושים בגישתם של בני אדם לשירותים, לרבות מתקני חינוך ובריאות, מקומות עבודה ומקומות מקודשים.

בחודש נובמבר החלו הרשויות הישראליות להסיר בהדרגה את רוב המכשולים. נכון לעכשיו נותרו בסך הכול 14 מכשולים במקומם, בהם שישה מחסומים, שבעה חסמי דרכים ותלולית עפר, והם פוגעים ישירות בכ־76 אלף בני אדם, תושבי שש שכונות.⁷

ראס אל-עמוד ועיסאווייה

למרות ההקלה הכללית בחודש נובמבר, בשכונות מסוימות נותרו מרבית מכשולי הסגר במקומם והם גורמים לשיבושים קשים בחיי היומיום של האוכלוסייה כולה.

בראס אל-עמוד, שבה מתגוררים כ־25 אלף פלסטינים, שלושה מבין ארבעה מכשולים (בהם שני מחסומים וחסם דרכים אחד) ממשיכים לשבש את הגישה לבתי ספר ולשירותים בסיסיים.⁸ כ־5,000 תלמידי גנים ובתי ספר והוריהם חוצים מכשולים אלה מדי יום ביומו: לדברי מקורות בקהילה, האנשים הללו נאלצים לחכות זמן רב בתורים, ולעבור חיפוש על גופם, בכלי רכבם ובילקוטיהם. שישה בתי ספר בראס אל-עמוד נפגעו במיוחד מפשיטות משטרתיות ומרימוני גז מדמיע, רימוני הלם ונוזלי "בואש" שחדרו לחצרותיהם. סגירות כתאומיות של המחסומים החדשים חסמו שוב ושוב את הגישה ויצרו פקקי תנועה קשים. קשישים, חולים ונכים נפגעו באופן לא מידתי.

באל-עיסאווייה, שבה מתגוררים כ־15 אלף בני אדם, נחסמו כל שבעת הכבישים המחברים את השכונה עם יתר העיר ועם אדמות חקלאיות בקרבתה, וכל התנועה אל השכונה ומתוכה תועלה לכביש יחיד שעליו חולש מחסום. מטופלים כרוניים ומקרים רפואיים דחופים נפגעו מכך במיוחד, מכני שזמן הנסיעה לבית החולים הדסה, המצוי בקרבת

באל-עיסאווייה נחסמו כל שבעת הכבישים המחברים את השכונה עם יתר העיר, וכל התנועה אל השכונה ומתוכה תועלה לכביש יחיד שעליו חולש מחסום.

טהא אל-ג'ועבה בן השמונה, משכונת אל-עיסאווייה, סובל מניוון שרירים ומזקק לכיסא גלגלים חשמלי ולמכונת הנשמה; מכונת הנשמה פועלת על סוללה המספיקה למעט יותר משעה. משך הנסיעה לבית הספר בירושלים המערבית שבו מטופל טהא מדי יום כמעט והוכפל בגלל הסגרים: משעה אחת לשעתיים. בשל כך נאלץ טהא להיעזר בסוללה נוספת, המוחלפת במהלך הנסיעה.

מקום, התארך מ־5-10 דקות לעד שעה. ב־19 באוקטובר נפטרה אישה בת 65 בדרכה לבית החולים, אחרי שנפגעה משאיפת גז מדמיע במהלך עימותים שפרצו בשכונה; היא עוכבה לכ־25 דקות במחסום החדש. כן נפגעים יותר מאלפיים ילדים ובני נוער הלומדים בבתי ספר ובאוניברסיטאות מחוץ לשכונה.

בית החולים אוגוסטה ויקטוריה

אל המחסום הצבאי שהוצב ליד בית החולים אוגוסטה ויקטוריה, בין 9 באוקטובר ל־1 בנובמבר, נלוו חיפושים גופניים נרחבים ועיכובים ממושכים. להקמתו נודעה השפעה שלילית על תפקוד בית החולים, משום שעיצב את גישתם של אנשי סגל ומטופלים, לרבות גישת מטופלים שהופנו לטיפול רפואי בבית החולים הסמוך, אל־מוקסד, או ממנו.

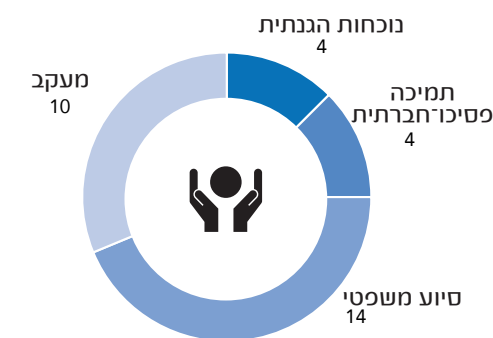
במהלך תקופה זו תועדה בבית החולים ירידה של 30-40% בביקורים במרפאות החוץ, המספקות שירותים שאינם ניתנים בבתי חולים אחרים, לרבות דיאליזה ילדים, הקרנות וטיפולים כימותרפיים. כמה מ־30 המטופלים מעזה המקבלים הקרנות וטיפולים כימותרפיים ושוהים במתקן סמוך דיווחו כי לא הורשו לעבור במחסום זה.

בנוסף על כך, החברה הישראלית שנשכרה לאסוף פסולת השעתה את פעולתה בנימוק של שיקולים ביטחוניים. הפסולת הרפואית שהצטברה עקב כך בבית החולים היוותה סיכון בריאותי וסביבתי לשכונה כולה.⁹

ארגונים שותפים לכוח המשימה לענייני הגנה מספקים מענה לצרכים הנובעים מן ההסלמה באלימות

ההסלמה באלימות ברחבי השטח הפלסטיני הכבוש מאז 1 באוקטובר הובילה לשורת פעולות שביצעו אנשי כוח המשימה לענייני הגנה. בהגדרה רחבה, פעולות אלה מתחלקות בין ארבע קטגוריות: מעקב ותיעוד; סיוע משפטי; תמיכה פסיכו־חברתית; ונוכחות הגנתית. מספר תקריות שהתרחשו במהלך תקופה זו הדגישו חששות בדבר ביטחונם של עובדים הומניטריים ומגְנֵי זכויות האדם, ובדבר הפגיעה ביכולתם לספק נוכחות הגנתית במקומות שבהם היא דרושה ביותר.

ארגונים מבצעים של כוח המשימה לענייני הגנה על פי תחומי פעולה

מקור: כוח המשימה לענייני הגנה

מעקב ותיעוד

תיעוד של אירועים ומעקב אחר ההפרות הנלוות אליהם של המשפט ההומניטרי הבינלאומי ומשפט זכויות האדם הבינלאומי ממשיכים להתבצע על ידי עשרה חברים שונים בכוח המשימה לענייני הגנה. העבודה מתמקדת בנפגעים, מעצרים וכליאה, הפרות של זכויות ילדים, הגבלות תנועה וענישה קבוצתית הקשורה

מספר תקריות הדגישו חששות בדבר ביטחונם של עובדים הומניטריים ומגְנֵי זכויות האדם, ובדבר הפגיעה ביכולתם לספק נוכחות הגנתית במקומות שבהם היא דרושה ביותר.

חלק זה של הדוח נמסר על ידי משרד הנציב העליון לזכויות האדם

להריסות לשם ענישה ולביטול מעמד תושבות. הארגונים השותפים העוסקים בפעילות זו נתקלים לעתים בקשיים בניסיונותיהם להגיע לירות הרג, או לדבר עם עדים ובני משפחה של מי שנהרגו, נפצעו או נעצרו, מחשש לנקם ואמצעי ענישה מצד הרשויות הישראליות, במיוחד בירושלים המזרחית ובחברון. מנגנון המעקב והדיווח של קבוצת העבודה הטכנית לענייני ילדים וסכסוך מזוין, בהנהגת יוניצף, מתעד את השפעת ההסלמה באלימות על ילדים.

פעילות משפטית

כוח המשימה המשפטי, תת־קבוצת עבודה בראשות מועצת הפליטים הנורווגית, מתאמת מענים משפטיים שמעניקים 14 ארגונים פלסטיניים, ישראליים ובינלאומיים לא ממשלתיים.¹⁰ אלה כוללים תיעול של התיקים הרלבנטיים וערעור, באמצעות הליכים משפטיים שונים, על החוקיות של אמצעים הננקטים בתגובה על אלימות; תמיכה ביחידים המגישים תלונות אצל הרשויות הרלבנטיות; מתן ייצוג משפטי; ושיתוף מידע עם מנגנוני זכויות אדם בינלאומיים בסוגיות מעוררות דאגה.

הפעולות המשפטיות נועדו לטפל במיצוי הדין בגין הריגות ושימוש מופרז בכוח; מעצרים וכליאה של ילדים ובוגרים כאחד; אלימות מתנחלים; הריסות לשם ענישה וסוגיות הנוגעות לתושבות; הגבלות גישה בירושלים המזרחית; והחזרת גופותיהם של מבצעי מתקפות או מבצעי מתקפות לכאורה.

התערבויות פסיכו-חברתיות

שלושה ארגונים פלסטיניים¹¹ וסוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם (אונר"א) מספקים מענה פסיכו-חברתי באמצעות קבוצת העבודה לענייני בריאות הנפש ועניינים פסיכו-חברתיים בירושלים המזרחית. כמו כן מספקת אונר"א מענים פסיכו-חברתיים במחנות פליטים ביתר הגדה המערבית. מענה זה התמקד בילדים המועמדים לדין בגין עבירות ביטחוניות ומשוחררים, ומתן תמיכה למשפחות הנפגעות בשל הריגה או פציעה קשה של אחד מבניהן.

מספר פעולות נוספות התקיימו בבתי ספר, שם מטפלים צוותי תמיכה פסיכו-חברתית ובריאות הנפש בילדים הנפגעים מאלימות, כגון מות חבר ללימודים, פשיטות על בתי הספר, וחיפושים במחסומים או אלימות מתנחלים בדרך לבית הספר.

ארגונים שותפים סיפקו להורים ולמורים חומרי הדרכה המסבירים כיצד לתקשר עם ילדים על המצב הנוכחי ולהגיב על סימני מצוקה. זוהו פערים בכל האמור בערוצי הפניה מבוססי־קהילה לנזקים לתמיכה פרטנית.

נוכחות הגנתית

נכון לעכשיו, ארבעה מהארגונים החברים בכוח המשימה לענייני הגנה מקדישים את מאמצייהם למתן נוכחות הגנתית במחסומים או לליווי ילדים אל בתי ספר ומהם. בכך לא

ארגונים שותפים לכוח המשימה לענייני הגנה סיפקו להורים ולמורים חומרי הדרכה המסבירים כיצד לתקשר עם ילדים על המצב הנוכחי ולהגיב על סימני מצוקה.

די לתת מענה לצורך הגובר, הנובע מההסלמה באלימות, במיוחד בירושלים המזרחית, במספר מחנות פליטים ובחלק העיר חברון הנתון לשליטת ישראל (H2). אנשי סגל ומתנדבים בעיר חברון התנסו בהפחדות ובמכות מידי מתנחלים. כמו כן התמודדו עם מעצרים וכשיטות שביצעו כוחות ישראליים במשרדיהם, ועם הגבלות גישה ומניעת אשרות כניסה. ב־3 בנובמבר אסרו הרשויות הישראליות את כניסתו של איש סגל בינלאומי לכביש ראשי באזור H2, המחבר בין ההתנחלויות תל רומיידה לבית הדסה, שבו אירעו מספר תקריות קטלניות.

במשך אוקטובר סיפקו 15 ארגונים שונים מכוח המשימה לענייני הגנה (ישראליים, פלסטיניים ובינלאומיים) נוכחות הגנתית מתואמת במהלך עונת המסיק ב־64 מוקדי מתיחות הפגיעים לאלימות מתנחלים.

נמשכות הריסות הבתים לשם ענישה

הנוהג מתמקד במשפחות של מבצעי מתקפות, תוך הפרה של המשפט הבינלאומי

מאמצע אוקטובר ועד לסוף נובמבר 2015, הרשויות הישראליות הרסו או אטמו, בנימוקי ענישה, 11 בתים בבעלות פלסטינית, הריסות שגרמו לעקירתם של שמונים בני אדם, 42 מהם ילדים (ראו טבלה להלן). ארבע יחידות דיור נוספות שהיו צמודות לדירות שנהרסו ניזוקו קשות מפיצוצים, נזק שגרם לעקירתם הזמנית של 26 בני אדם נוספים.

ההריסות לשם ענישה באו בתגובה על מתקפות פלסטיניות נגד ישראלים, שהתרחשו ב־2014 ו־2015.

כן הוציאו הרשויות הישראליות צווי הריסה נגד 25 בתים נוספים, או ביצעו מדידות ראשוניות שלהם, בקשר למתקפות פלסטיניות. נכון לסוף נובמבר נדחו עתירות שהגישו המשפחות הנפגעות לבג"ץ הישראלי, למעט עתירה אחת.

לדברי בצלם, מאוקטובר 2001 עד ספטמבר 2004, במהלך האינתיפאדה השנייה, ביצעה

ילדים שנעקרו	סך העקורים	בתים שנבחרו ישירות להריסה	
2	3	1	העיר חברון
0	1	1	א-תורי (ירושלים המזרחית)
20	29	2	ג'בל אל-מוכבר (ירושלים המזרחית)
8	15	2	מחנה קלנדיה (נפת ירושלים)
12	30	4	העיר שכם
0	2	1	סילוואד (נפת רמאללה)
42	80	11	סך הכול

מקור: בסיס הנתונים לענייני הריסות של משרד האו"ם לתיאום עניינים הומיטריים.

ישראל מצדיקה הריסות לשם ענישה בנימוק שהן מרתיעות אחרים מביצוע מתקפות נגד ישראלים. הנוהג הופסק ב־2005 בעקבות המלצתה של ועדה צבאית ישראלית שמצאה כי אינו יעיל.

פגיעה פסיכולוגית

כמעט תמיד, הריסות בתים פוגעות פגיעה פסיכולוגית במי שמושפעים מהן ישירות, ולפעמים אפילו במשפחה הרחבה יותר ובקהילה. מי שנעקרו באלימות מבתיהם מביעים לעתים קרובות רגשות רבי עוצמה של זעם, עצב, חוסר תקווה וחוסר אונים. ילדים ומתבגרים מסוימים חווים נסיגה התפתחותית, לרבות הרטבת לילה, וכן שינויים התנהגותיים ובעיות ריכוז. הפרעות השכיחות ביותר שנצפו בשבועות שלאחר הריסות הן חרדה, דיכאון והפרעת דחק פוסט-טראומטית.

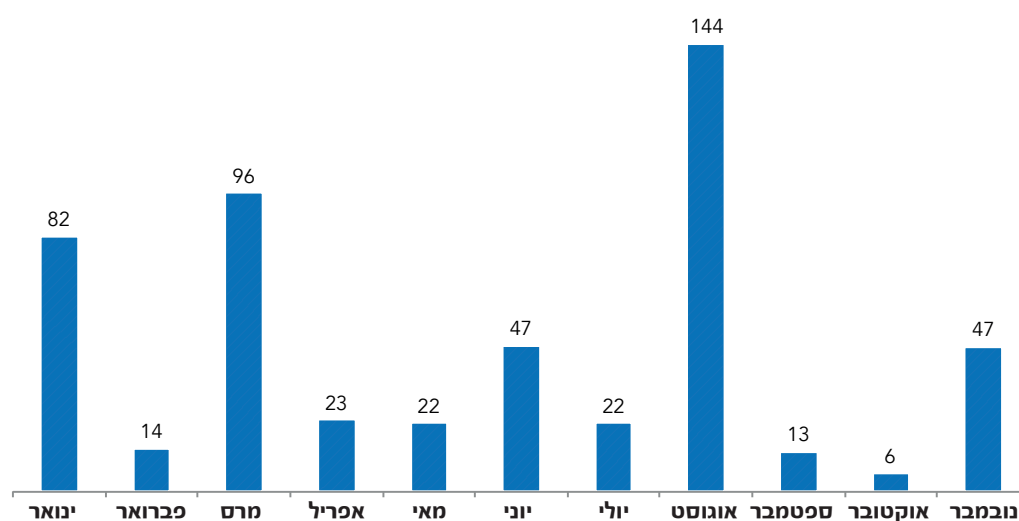
מידע שנמסר על ידי ארגון רופאים ללא גבולות (MSF)

ישראל הריסות לשם ענישה של 627 יחידות דיור, הריסות שגרמו לעקירתם של קרוב ל-4,000 בני אדם. כמעט מחצית מהבתים הללו (295 יחידות) היו ממוקמים בצמוד ליחידות שנבחרו ישירות להריסה, ולדייריהם לא היה כל קשר לחשודים בביצוע מתקפות.¹² הרשויות הישראליות מצדיקות הריסות לשם ענישה בנימוק שהן מרתיעות אחרים מביצוע מתקפות נגד ישראלים. בשנת 2005 הופסק נהג זה בעקבות המלצותיה של ועדה צבאית ישראלית, שמצאה כי אינו יעיל.¹³ באמצע 2014, לאחר מספר מתקפות שביצעו פלסטינים, חידשו הרשויות הישראליות נהג זה, וב־14 באוקטובר 2015 השיב אותו הקבינט הביטחוני הישראלי לתוקפו. מאז נהרסו או נאטמו לשם ענישה 16 בתי מגורים, בנפות ירושלים (שבעה), שכם (ארבעה), חברון (ארבעה) ורמאללה (אחד). בסך הכול גרמו הריסות אלה לעקירתם של 117 פלסטינים, 59 מהם ילדים.

המשפט ההומניטרי הבינלאומי אוסר על הריסת רכוש פרטי או ציבורי בשטח כבוש, "אלא אם כן פעולות צבאיות מחייבות זאת לחלוטין".¹⁴ הריסות לשם ענישה אינן נכללות בחריג

המשפט ההומניטרי הבינלאומי אוסר על הריסת רכוש פרטי או ציבורי בשטח כבוש, "אלא אם כן פעולות צבאיות מחייבות זאת לחלוטין".

מבנים פלסטיניים שנהרסו או נאטמו על ידי רשויות ישראליות - ינו'-נוב' 2015

מקור: בסיס הנתונים לענייני הריסות של משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים.

הריסות לשם ענישה מהוות גם צורה של ענישה קולקטיבית, שהמשפט ההומניטרי הבינלאומי אוסר עליה, מאחר שהן מופעלות נגד בני משפחתו של מבצע עבירה, או מבצע עבירה לכאורה, שאינם מעורבים במעשה לכאורה.¹⁵ בנוסף על כך, ותלוי בנסיבות הספציפיות, הנוהג נוגד שורה של זכויות והגנות המוגדרות במסמכים משפטיים בינלאומיים שונים המחייבים את ישראל. כפי שציין המתאם ההומניטרי לשטח הפלסטיני הכבוש, רוברט פייפר, "תגובה שתכליתה אכיפת חוק חייבת לעלות בקנה אחד עם המשפט הבינלאומי. הריסות לשם ענישה הן בלתי הוגנות מעצם טבען, משום שהן מענישות חפים מפשע על מעשי אחרים".¹⁶

בנוסף על כך הרסו הרשויות הישראליות באוקטובר ובנובמבר 21 מבנים פלסטיניים בשטח C ובירושלים המזרחית, בנימוק של היעדר היתרי בנייה, ובכך גרמו לעקירתם של 49 בני אדם, 23 מהם ילדים. מאז תחילת 2015 נהרסו בסך הכול 496 מבנים, לעומת 564 מבנים שנהרסו בתקופה המקבילה בשנת 2014.

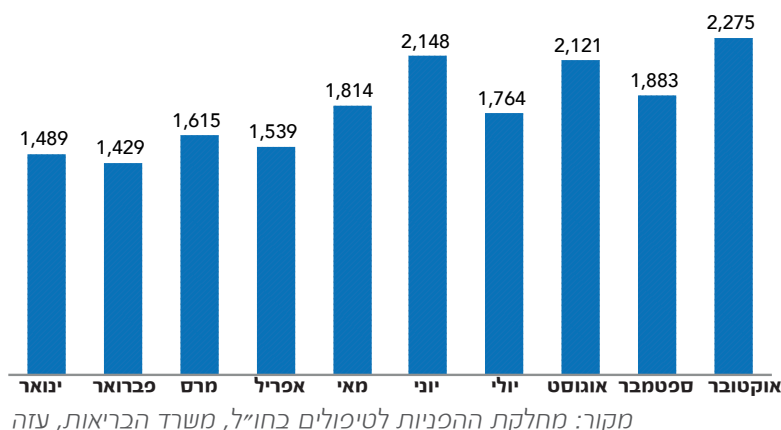
עלייה בהפניות לטיפול רפואי מחוץ לעזה, במקביל לירידה בשיעור האישורים של היתרי יציאה

סגירת הגבול עם מצרים מיתוספת לבעיות בגישה לטיפול רפואי

במספר המטופלים המופנים על ידי משרד הבריאות לטיפול רפואי מחוץ לעזה חלה עלייה ניכרת ב־2015: שיעור ההפניות בחודשים ינואר עד אוקטובר גבוה ב־17% מהנתון המקביל לשנת 2014. צופים כי עד לסוף 2015 יעבור מספר ההפניות לטיפול רפואי מחוץ לעזה את השיא ההיסטורי משנת 2014. עם זאת, בשל השיעור הנמוך יותר של אישורים להיתרי יציאה, בפועל למטופלים אלה קשה יותר להגיע למתקנים שאליהם הופנו.

מטופלים מופנים למתקני רפואה שאינם שייכים למשרד הבריאות בתחומי השטח הפלסטיני הכבוש, לרבות ירושלים המזרחית, ובמידה פחותה לבתי חולים בישראל, במצרים ובירדן, כשמתקני משרד הבריאות בעזה אינם יכולים לספק להם את הטיפול

המספר הכולל של בקשות מטופלים להיתרים מדי חודש (ינו'-אוק' 2015)

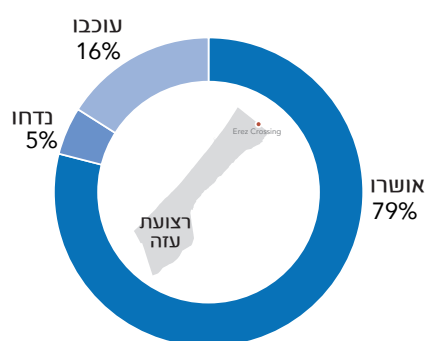
חלק זה נמסר על ידי ארגון הבריאות העולמי

בשנים האחרונות, עם היחלשותה של מערכת הבריאות הציבורית בשל שורה של גורמים, גדלה התלות בהפניות לטיפול מחוץ לעזה.

קשיים בייבוא ציוד רפואי

אף שציוד רפואי אינו נכלל ברשימה הישראלית של פריטים מוגבלים בעלי "שימוש כפול", היכולים לשמש למטרות צבאיות, הגבלות ישראליות אחרות המוטלות על יבוא ציוד רפואי לרצועת עזה ממשיכות להציב קשיים. כך למשל, ב־14 ביולי 2015 הגיש ארגון הבריאות העולמי בקשה להכניס לעזה שני מכשירי דימות ממוחשבים שנרכשו על ידי שני מתקני בריאות. ב־4 באוגוסט קיבל ארגון הבריאות העולמי אישור על כך שהציוד יורשה להיכנס לעזה. אלא שכשביקש הארגון לתאם את הכנסתו, הסתבר שרכיב טכנולוגיית המידע במכשירים מצריך אישור מיוחד ממשרד התקשורת הישראלי, שלשם השגתו נדרשו שלושה חודשים נוספים. בסופו של דבר הוכנסו המכשירים לעזה ב־9 בנובמבר.

בקשות מטופלים להיתרי מעבר במעברי ארז על פי מצבן, ינואר-אוקטובר 2015

מקור: משרד התיאום המחוזי הפלסטיני, משרד הבריאות - עזה

הדרוש. בשנים האחרונות גדלה התלות בהפניות לטיפול מחוץ לעזה עם היחלשותה של מערכת הבריאות הציבורית בשל מחסור בתרופות, בפריטים רפואיים חד־פעמיים ובציוד; מספר לא מספיק של רופאים מומחים; אי־תשלום משכורות לעובדים שנשכרו מאז 2007 על ידי הרשויות בפועל; ואספקה לא מספקת של חשמל ודלק. כיום, כמעט תשע מתוך עשר הפניות ניתנות למתקנים

מחוץ לעזה, ותלויות במתן אישורים של הרשויות הישראליות והמצריות למעבר דרך מעברי ארז ורפיח.

כ־7% מההפניות לטיפולים מחוץ לעזה הן למתקנים במצרים, אך מאז יולי 2013, כשמצרים הגבילה את פתיחת מעבר רפיח, הגישה למתקנים אלה נעשתה מאוד לא מהימנה. מאז 24 באוקטובר, לאחר מתקפה על חיילים מצרים בסיני, היה המעבר פתוח באופן חלקי 37 ימים בלבד, שהם כ־10% מהתקופה, ונותר סגור במשך יותר ממאה הימים שעברו מאז. לדברי הרשויות בעזה, בסוף אוקטובר 2015 היו רשומים בעזה יותר מ־25 אלף בני אדם שצרכיהם דחופים, בהם כמעט 500 מטופלים שהוכנו לבתי חולים במצרים, שהמתינו לעבור במעבר רפיח.

מטופלים שהוכנו למתקנים רפואיים בגדה המערבית (לרבות ירושלים המזרחית), ישראל או ירדן נדרשים להגיש לרשויות הישראליות בקשה להיתר לצאת את עזה דרך מעבר ארז. באוקטובר 2015 תועד המספר הכולל הגדול ביותר של בקשות להיתרים בחודש אחד (2,275) מאז הטלת המצור ב־2007. עם זאת, מאז אוגוסט 2015 ניכרה ירידה משמעותית

בשיעורי האישורים, ובאוקטובר 2015 צנח שיעורם לכחות מ-70% מהבקשות, השיעור הנמוך ביותר מאז ספטמבר 2009. אך על פי כן, בשל הגידול במספר הבקשות, מספרן המוחלט של בקשות שאושרו בחודש אוקטובר גדל אך הוא לעומת חודשים קודמים.

באוקטובר נדחו 11% מהבקשות ו-19% עוכבו, קטגוריה שמשמעה כי עד למועד התור שנקבע לא קיבל המטופל כל מענה, ונאלץ לבקש תור חדש ולהגיש מחדש את בקשתו. מבין 686 הבקשות שנדחו או עוכבו בחודש אוקטובר, 416 הוגשו עבור גברים (81 מהם ילדים) ו-270 עבור נשים (62 מהן ילדות).

הערות

1. ראו הודעה משותפת מטעם השליחים המיוחדים של האו"ם על מצב זכויות האדם בשטח הפלסטיני הכבוש ועל הוצאות להורג ללא משפט: http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16759&LangID=Esalem.org/download/20151125_letter_to_pm_on_extrajudicial_killings_heb.pdf
2. נתוני משרד האו"ם לתיאום עניינים הומיטריים בנושא הגנה על אזרחים כוללים תקריות שהתרחשו מחוץ לשטח הפלסטיני הכבוש רק אם היו מעורבים בהן תושבי השטח הפלסטיני הכבוש, כקורבנות התקריות או כמבצעים. מניין הפצועים הפלסטינים בדוח זה כולל רק את מי שקיבלו טיפול רפואי מידי צוותי רפואה בשטח, במרפאות מקומיות או בבתי חולים. הנתונים על פצועים ישראלים מבוססים על דיווחים באמצעי התקשורת.
3. ראו למשל סעיף 55 של אמנת גינבה בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה.
4. ראו למשל: Al Haq, Special Focus on Hebron: A Microcosm of the Israeli Occupation at: <http://www.alhaq.org/documentation/field-updates-2015/993-special-focus-on-hebron-a-microcosm-of-the-israeli-occupation>
5. ראו הודעה משותפת של השליחים המיוחדים של האו"ם על מצב זכויות האדם בשטח הפלסטיני הכבוש, ועל הוצאות להורג ללא משפט: http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16759&LangID=Esalem.org/download/20151125_letter_to_pm_on_extrajudicial_killings_heb.pdf
6. ראו משרד האו"ם לתיאום עניינים הומיטריים, "ההשפעה ההומיטרית של התנחלויות בעיר חברון", נובמבר 2013.
7. השכונות בירושלים המזרחית הן אל-עיסאווייה, צור באהר, ראס אל-עמוד, סילוואן, גיבל אל-מוכבר ואום טובא.
8. נתוני האוכלוסין נכונים לסוף 2013. מכון ירושלים לחקר ישראל. אחד מחסמי הדרכים הוצב ביוני 2015, קודם לתחילתה של ההסלמה הנוכחית.
9. ב-26 באוקטובר הגיע בית החולים אוגוסטה ויקטוריה להסדר עם החברה, שבמסגרתו תועבר הפסולת הכימית ממשאיות של בית החולים למשאיות של החברה ליד בית החולים הדסה, בהר הצופים שבירושלים המזרחית (העברה גבי-אליג), הסדר חד-פעמי שאפשר לבית החולים לסלק אשפה רפואית שהצטברה במשך השבועיים שבין 10 ל-26 באוקטובר.
10. גורמים המעניקים סיוע משפטי, שתיאמו מענים למצב הנוכחי: האגודה לזכויות האזרח בישראל, עדאלה, אדמיר, אל-חאק, בצלם, הנציג המיוחד של מזכ"ל האו"ם לענייני ילדים וסכסוך מזוין, Defence For Children Palestine, המוקד, עיר עמים, מרכז ירושלים לסיוע משפטי ולזכויות אדם (JLAC), מועצת הפליטים הנורווגית, רבנים לזכויות אדם, Saint Yves ויש דין.
11. המרכז הפלסטיני לייעוץ (PCC), אגודת הסהר האדום הפלסטינית וימק"א.
12. בצלם, "על לא עוול בכפם: הריסת בתים לשם ענישה במהלך אינתיפאדת אל-אקצא", נובמבר 2004, עמ' 10.
13. הארץ, "ועדה שמינה הרמטכ"ל: להפסיק הריסת בתי מחבלים - גורמת יותר נזק מתועלת", 17 בפברואר 2005. <http://www.haaretz.co.il/misc/1.1502799>
14. סעיף 53, אמנת גינבה הרביעית משנת 1949.
15. שם, סעיף 33.
16. הודעה מיום 16 בנובמבר 2015.